

Edukacija je presudno važna za ispravno korišćenje herbicida i pesticida u poljoprivredi Srbije!

Ambalažni otpad od sredstava za zaštitu bilja je, najčešće, od plastike i kao sve druge vrste plastičnog otpada dugo opstaje i nagomilava se u životnoj sredini ukoliko se ne zbrine i ne tretira adekvatnim tehnikama. Ovakav otpad može, najčešće, da sadrži 2-5% kontaminata u tečnom ili čvrstom agregatnom stanju. S obzirom na to da je period raspada plastične ambalaže izuzetno dug, preko 100 godina, zagađenje zemljišta je više nego evidentno.

Dodatno, ovakav otpad može da sadrži ostatke pesticida i kao takav ima status ambalaže koja sadrži ostatke opasnih supstanci ili je kontaminirana opasnim supstancama, odnosno tretira se kao opasan otpad. Iste te biljke koje su u sebe ugradile ostatke pesticida iz ambalaže na kraju završe u hrani za domaće životinje, odnosno, u ljudskom organizmu koji se tim istim biljkama i životinjama hrani, što za posledicu ima povećanje mutacija ćelija ljudi i samim tim povećanje broja kancerogenih i drugih oboljenja.

Godišnja emisija primarnog ambalažnog otpada od sredstava za zaštitu bilja je 1000-1200 t/god. U ovom trenutku na teritoriji Republike Srbije nekoliko

udruženja sakuplja ovaj ambalažni otpad, a u sistem je uključeno više od 2000 sakupljačkih lokacija koje su ili lokacije poljoprivrednih gazdinstava ili lokacije firmi, organizatora poljo-proizvodnje, zadruga, udruženja.

Sa preuzimanjem ambalažnog otpada od sredstava za zaštitu bilja ovakva udruženja otpočela su pre nekoliko godina.

Sistem je uspostavljen po uzoru na slične sisteme koji postoje u EU u meri u kojoj je to primenljivo uzimajući u obzir postojeću zakonsku regulativu, infrastrukturu i kapacitete za upravljanje ovom vrstom otpada u Srbiji.

Udruženja funkcionišu tako što vodeći proizvođači i uvoznici sredstava za zaštitu bilja. Ove firme samostalno finansiraju preuzimanje i zbrinjavanje generisanog ambalažnog otpada od svojih proizvoda i proizvoda koje uvoze, pune, pakuju i distribuiraju na čitavoj teritoriji Republike Srbije pod uslovom da se sa otpadnom ambalažom postupa u skladu sa Uputstvom za postupanje sa praznom ambalažom od ovih sredstava.

Primeri dobre prakse-Kako se upravlja ambalažnim otpadom?

Kod nas je praksa ipak malo drugačija. Sekundarna i tercijalna ambalaža je vrlo često nekontaminirana (pod uslovom da se radi primarna selekcija otpada po materijalima na mestu nastanka otpada). Otpad selektovan po vrsti materijala može da ide na preradu i reciklažu i na taj način završi svoj „život“.

palete i kartonska ambalaža služe kao sirovina za proizvodnju papira, nameštaja ili kao energent (npr. pelet) metalna sekundarna i tercijalna ambalaža završe kao sirovina u nekoj od čeličan a neopasan plastični otpad služi kao sirovina za proizvodnju građevinske folije, zvučnih barijera, parking podloga ili kao sirovina za neki od proizvoda (cevi, saksije, pritke...)

Otpadna plastična ambalaža od sredstava za zaštitu bilja u Srbiji završava svoj put tako što se ponovo koristi za dobijanje energije u velikim industrijskim postrojenjima na jako visokim temperaturama pod strogo kontrolisanim uslovima.

„Treba napomenuti da se u zemljama koje imaju razvijenu reciklažnu industriju otpadna ambalaža od sredstava za zaštitu bilja reciklira u proizvode kao što su zaštitne cevi zaoptičke i električne kablove, poljoprivredne ograde, kanalizacione cevi i sl. čime se obezbeđuje iskorišćenje ambalažnog materijala u više ciklusa što

je u skladu sa principima cirkularne ekonomije.“, kaže Katarina Krinulović.

Regulative su jasne!

Naime, ukoliko je ova ambalaža propisno isprana postupkom trostrukog ispiranja ili ispiranja pod pritiskom, sadržaj pesticida u njoj pada ispod 0.1% odnosno ispod propisanih graničnih vrednosti i tako se gube opasna svojstva koja potiču od ostataka pesticida.

O tome govore brojne studije, uključujući Smernice za upravljanje ambalažnim otpadom od sredstava za zaštitu bilja koje je su FAO (Organizacija za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih nacija) i WHO (Svetska zdravstvena organizacija) objavile još 2008. Takođe, ono što poslednjih godina dodatno doprinosi pozitivnom odzivu poljoprivrednika je i to što je postupanje sa ambalažom na propisani način jedna odstavki koju moraju da ispune ukoliko koriste sredstva iz IPARD fondova. Stoga se može reći da je svest i praksa o pravilnom postupanju sa ambalažnim otpadom sve bolja iz godine u godinu.

U Republici Srbiji, takođe, postoje jasne regulative kojima se upravljanje ambalažnim otpadom mora pravilno obaviti. To su pre svega Zakon o upravljanju otpadom, Zakon o upravljanju ambalažnim otpadom, Pravilnik o sadržini deklaracije i uputstva za primenu SZB.

***Baćena ambalaža, kraj njiva je, na žalost, još uvek česta slika u Srbiji
Gde JOŠ grešimo? -(NE)Odgovorna upotreba pesticida***

Pesticidi su hemijski preparati koji se koriste za uništavanje korova, bolesti ili insekata. Ipak čak preko 98% insekticida i 95% herbicida stigne i do onih biljaka za koje nisu namenjene, jer se prskaju i šire po čitavim poljoprivrednim poljima.

Sva obaveštenja o opasnosti i merama predostrožnosti, uputstva u pogledu doziranja i načina primene, karenca i druge relevantne informacije su sastavni deo etikete i uputstva za upotrebu sredstva. Na etiketama se nalaze i preporuke u vezi sa postupanjem sa ambalažnim otpadom.

„Po našem iskustvu, posmatrano iz ugla nekog ko se ozbiljno bavi otpadom, vrlo često se ne postupa se s pesticidima na adekvatan način iako je u poslednjih nekoliko godina napravljen pozitivan pomak po tom pitanju – kontrole prskalica, sistemi za doziranje i apliciranje“ ističe Aleksandra Šošević.

Minijaturnim koracima do odgovorne proizvodnje -Edukacija je ključ uspeha

Na svesti poljoprivrednika mora da se radi u saradnji sa državom i kroz paket mera (što stimulativnih, što kaznenih) koje će država da propiše uz odgovarajući strateški plan za edukaciju i primenu, sa jasnim ciljevima.

„Ovakav paket mera mora biti ugrađen u obaveze od predškolskih ustanova, preko obaveze ustanova osnovnog/ srednjeg/visokog obrazovanja do udruženja penzionera. Država, školstvo i mediji tu imaju glavnu ulogu. Mi operateri smo spremni da pružimo sve potrebne usluge!“ kaže Aleksandra Šošević.

Međutim, kada smo svesni tih rizika i primenimo potrebne mere za njihovo smanjenje i ekološki prihvatljive proizvođačke prakse možemo da ostvarimo dobre prinose uz očuvanje životne sredine.

Poljoprivreda ima veliki uticaj na životnu sredinu i u tom pogledu odgovornost proizvođača trebalo bi da bude na najvišem mogućem nivou. Ali praksa ipak pokazuje drugačije.

„To što još uvek možemo da vidimo veliki broj ambalaže od sredstava za zaštitu bilja koje su bačene na neadekvatan način, ali i strnjiku koja gori najbolje govori o tome koliko ekološka svest nije razvijena, kod jednog dela poljoprivrednika“ objašnjava Igor Jezdimirović, predsednik UO Inženjera zaštite životne sredine.

U Srbiji je svest proizvođača na početnom nivou, ali brojna udruženja za zaštitu

životne sredine rade na tome da se ona poveća.

Autor teksta:Lidija Petrović

Sagovornici:

Igor Jezdimirović, predsednik UO Inženjera zaštite životne sredine

Aleksandar Šošević, direktor ENVIPACK udruženja

Katarina Krinulović, izvršni direktor SECPA udruženja